

Behandling:

Saksnummer	Møtedato	Utvalg
		Formannskapet
		Kommunestyret

Tittel på saken

Kommunedirektørens forslag til vedtak/innstilling:

Slutt på innstilling – IKKE SLETT DENNE TEKSTEN

Vedlegg

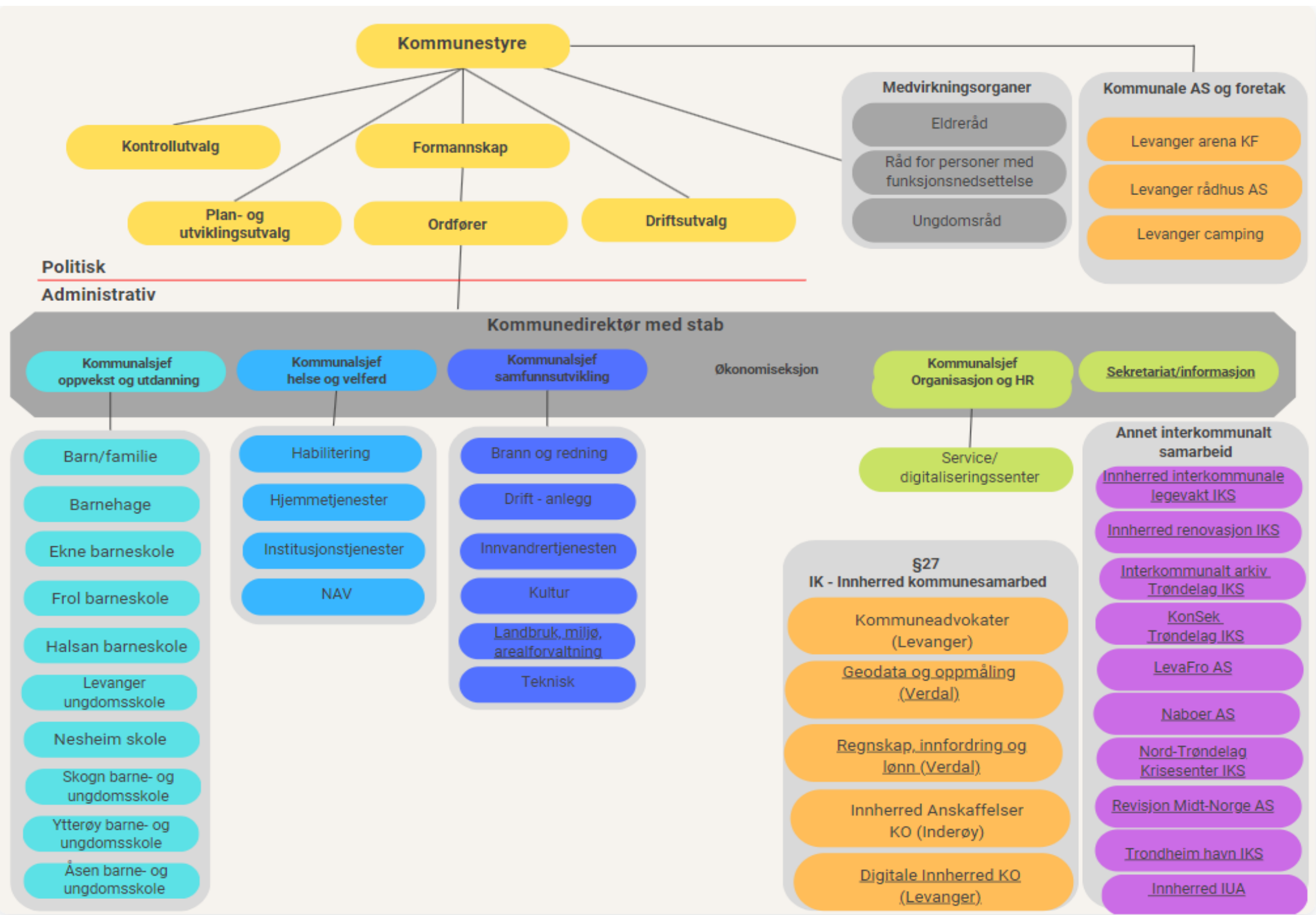
Bakgrunn

Saksopplysninger:

Vurdering:

§ 13-1. *Kommunedirektør. Myndighet og oppgaver*

Kommunedirektøren skal påse at saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet. Utredningen skal gi et faktisk og rettslig grunnlag for å treffe vedtak.

Handlings- og økonomiplan 2024-2027 Budsjett 2024

FOLKEVALGTOPPLÆRING SELBU 20.11.2023

Formålet med denne økta

- Få en grunnleggende forståelse av:
 - At budsjett og økonomiplan skal henge sammen med planverket for øvrig
 - Hvordan kommunens frie inntekter er bygd opp
 - Hvilke føringer ligger i Statsbudsjettet for 2024?
 - Hva er viktige parametere i et kommunalt budsjett?
 - Hva er situasjonen i Levanger nå, og i et historisk perspektiv?
 - Hvordan jobber vi med utfordringsbildet?

Men først:

Kommunens ansatte yter tjenester fra før vugge til grav

- Ca. 2 mrd. NOK i omsetning per år
- Over 1800 ansatte er på jobb hver dag
- Hjelper 20.500 innbyggere 24/7

0
år

100
år

Vigsler

Vann og avløp

Gartner

Psykisk helse og ungdomsarbeid

Oppvekst

Husbank/startlån

Servicetjenester

Drift og anlegg

Idrett og kultur

Inkludering/frivillighet

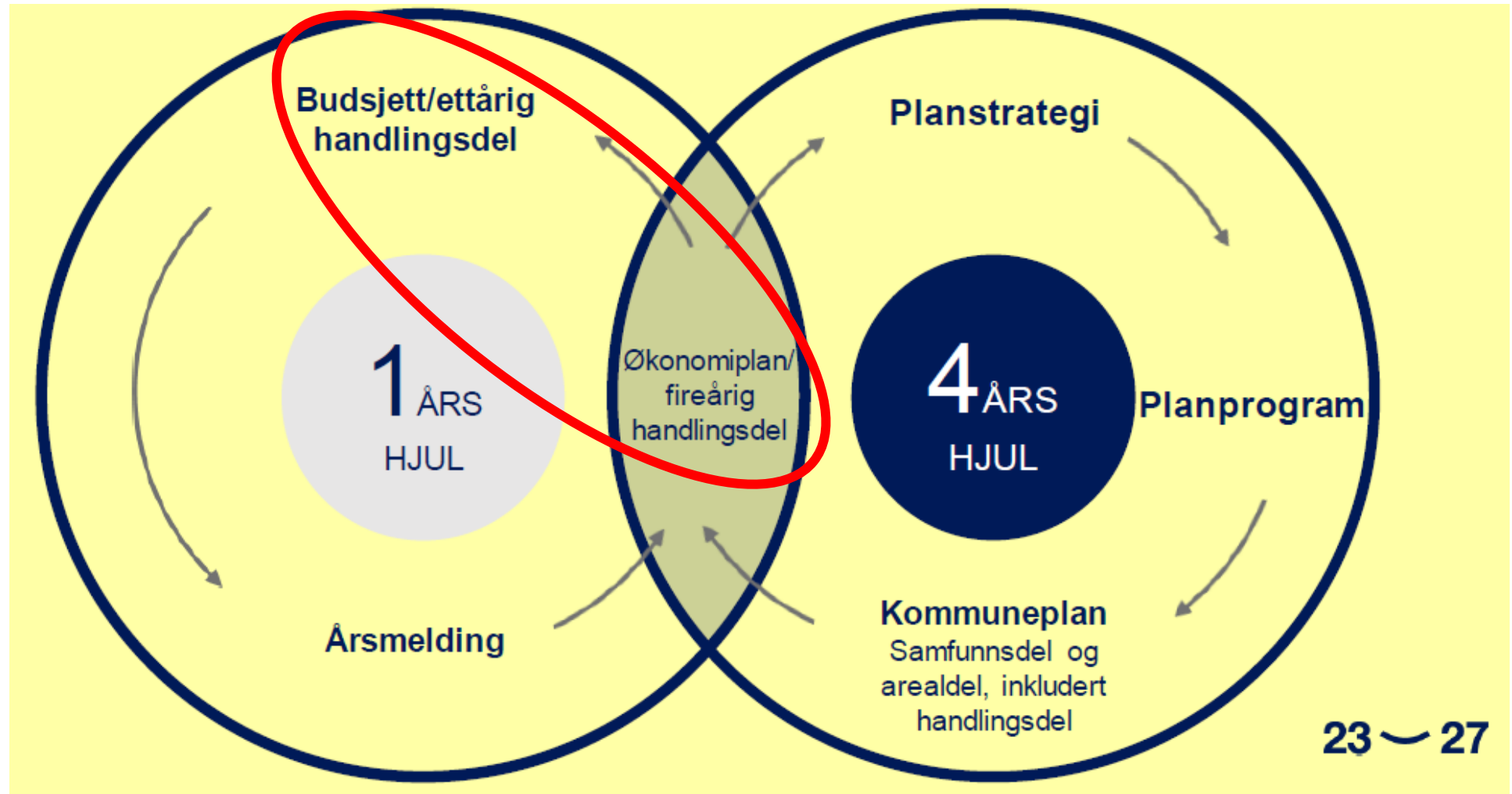

Eldreomsorg

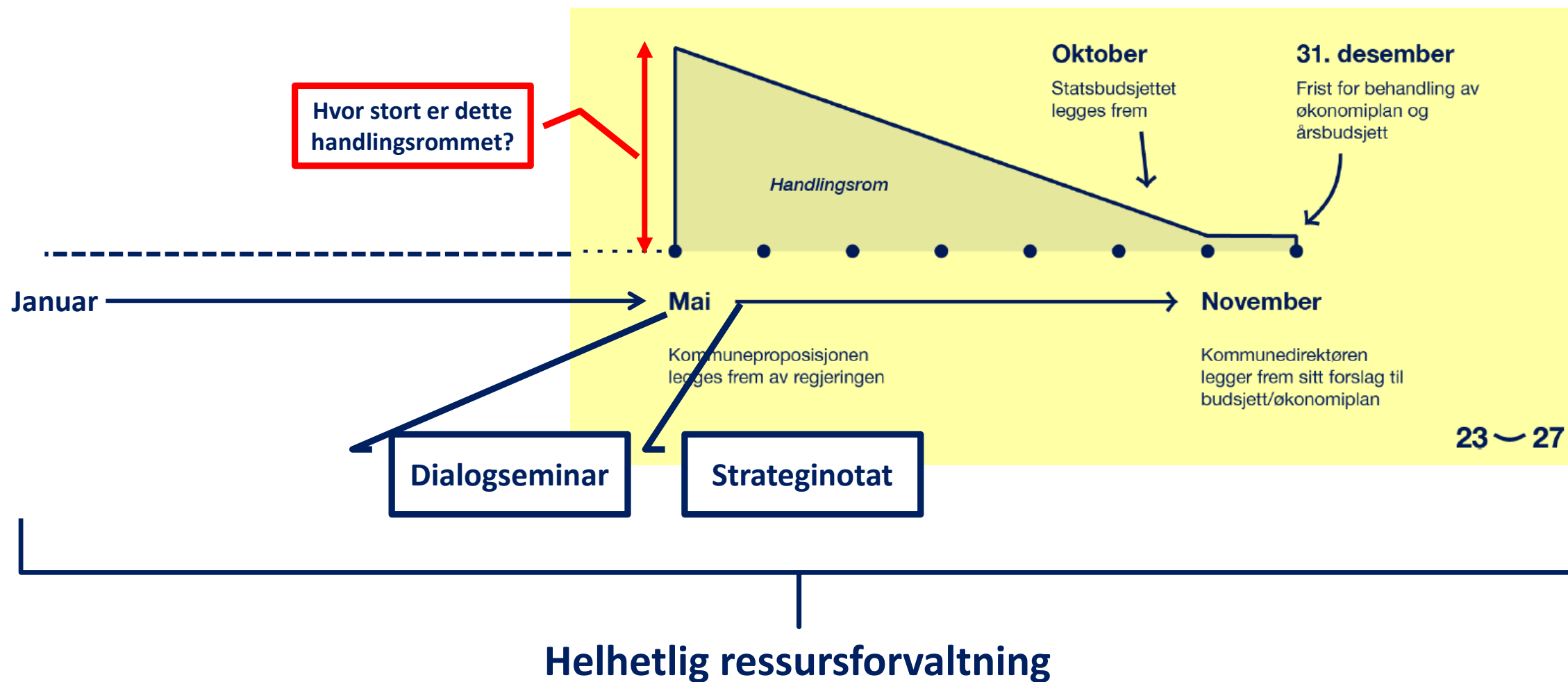
Hvordan henger det hele sammen?

Planleggingshjulet

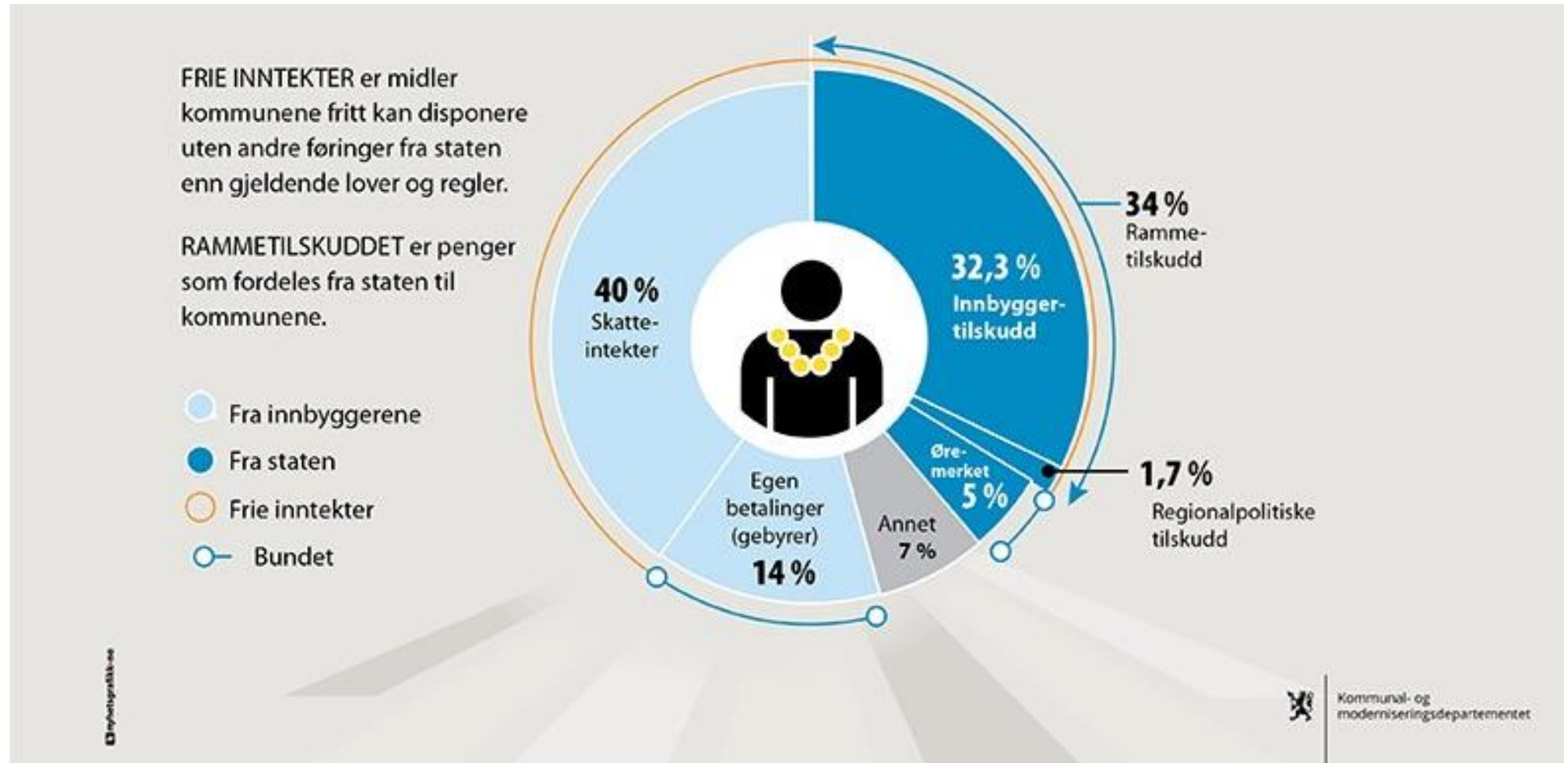
Hvordan ser en budsjettprosess ut?

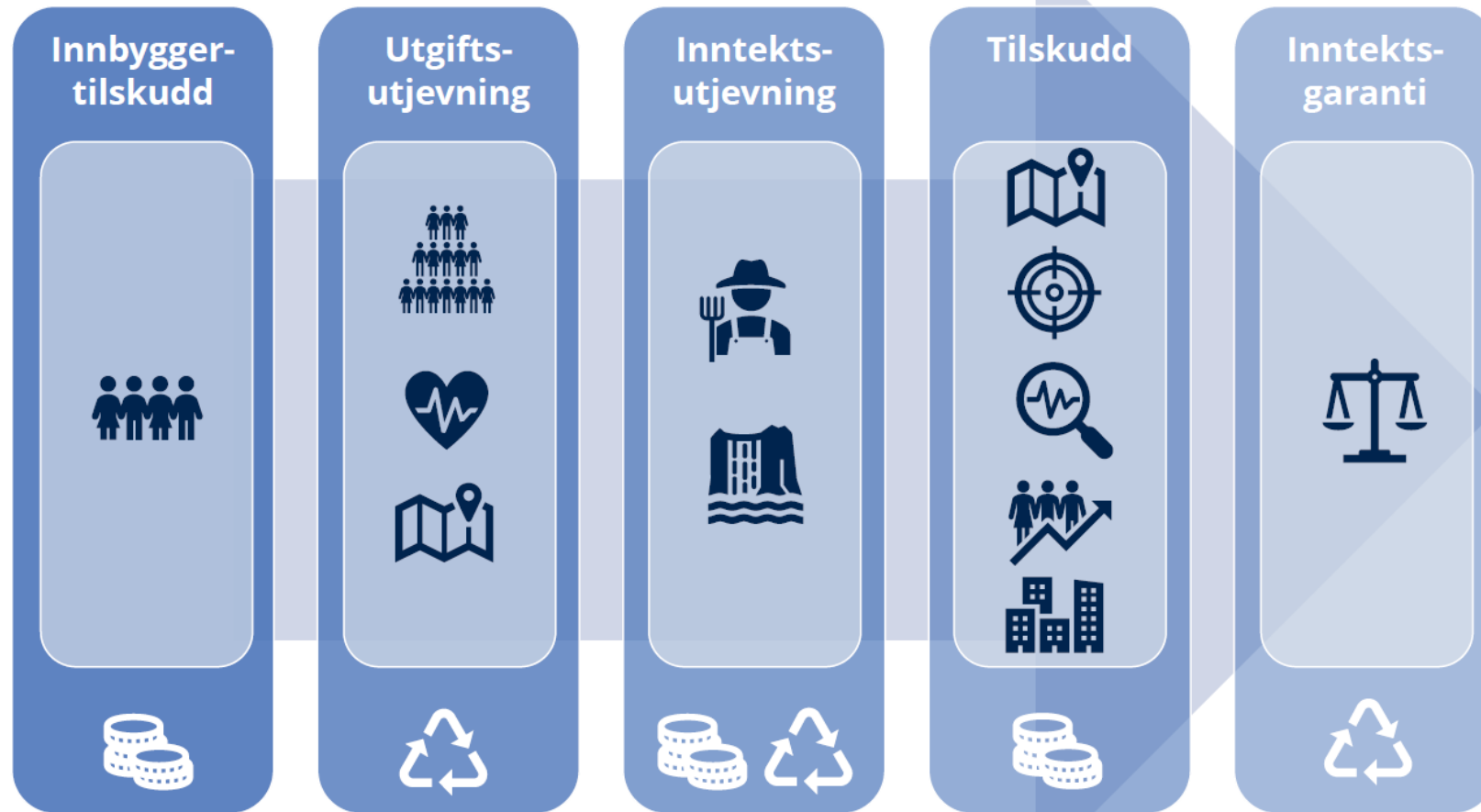
Utgangspunkt for budsjettprosessen

- Forslag til statsbudsjett
- Lokale føringer og vedtak:
 - Vedtak, fattet i forbindelse med behandling av strateginotatet i juni
 - Føringer i kommuneplanens samfunnsdel
 - Kjente volumendringer innen drift, både økninger og reduksjoner - økninger bare delvis kompensert
 - Kommunens høye driftsnivå over tid
- Hovedfokuset har vært på å oppnå et driftsbudsjett, med utgangspunkt i klare budsjettpremisser
- Budsjett 2024 er et ledd i en større omstillingsprosess som må gå over tid
- Omstillingsprosessen er i stor grad preget av renteøkningen

Slik får kommunen inntektene

Hvordan er rammetilskuddet satt sammen?

Innbyggertilskudd

Innbyggertilskudd før omfordeling:

- Innbyggertilskuddet blir først fordelt med et likt beløp per innbygger. Dette beløpet er **29 832 kroner** i 2024.
- For Levanger kommune utgjør dette: 29 832 kroner x 20 492 innbyggere
= **611 311 860 kroner.**

Utgiftsutjevning

- Kompensasjon for ufrivillige kostnadsforskjeller
- Omfordeling fra kommuner som er billigere å drive til kommuner som er dyrere å drive
- Dette skjer etter en objektiv kostnadsnøkkel som f.eks. tar hensyn til:
 - Antall barn i skolepliktig alder
 - Entall eldre
 - Bosettingsmønster
 - Reiseavstander i kommunen
- Levanger er 3,17 % dyrere å drive enn gjennomsnittskommunen, i 2023 viste var tilsvarende tall 2,89 %.
- For Levanger utgjør utgiftsutjevningen **kr. 42 185 405,- i 2024** (ca. 5,5 mill. kroner høyere enn i 2023)

Inntektsutjevning

- Det er store forskjeller i skatteinntektene mellom kommunene
- Gjennom inntektsutjevning (skatteutjevning) utjevnes delvis disse forskjellene mellom kommunene
- Skatteinntektene blir omfordelt fra kommuner med skatteinntekter over landsgjennomsnittet til kommuner med skatteinntekter under landsgjennomsnittet
- For Levanger utgjør inntektsutjevningen **kr. 127 029 000,-** i 2024

Tilskudd

Distriktpolitiske tilskudd gis til kommuner i ulike deler av landet med særskilte utfordringer. Disse tilskuddene er:

- Veksttilskudd
- Nord-Norge-tilskudd/Namdalstilskudd
- Storbytilskudd
- Småkommunetillegg
- Sør-Norge-tilskudd
- Regionsentertilskudd

Levanger kommune mottar ikke slike tilskudd

Inntektsgaranti (INGAR)

- For Levanger gir INGAR et **trekk på kr. 1 496 000,-** for 2024
- Ordningen sikrer at ingen kommuner har en beregnet vekst i rammetilskuddet fra et år til det neste som er *lavere enn 400 kr pr innbygger*

Sentrale/generelle driftsinntekter 2022

- **Skatt på inntekt og formue og rammetilskudd**

- Kommunenes arbeidsgiver- og interesseorganisasjon (KS) sin inntektsprognosemodell benyttes som grunnlag for anslag for skatteinntekter og rammetilskudd

- **Samlet utgjør skatt og rammetilskudd for Levanger 1.431.700 000,- i 2024 (opprinnelig budsjett 2023 var kr. 1.318.833.000,-)**

- Skatt 642,2 mill. kroner
- Inntektsutjevning 127,0 mill. kroner
- Rammetilskudd 662,5 mill. kroner (inkl. skjønnsmidler)
- Andre inntekter ca. 700 mill. kroner
 - eiendomsskatt, øremerka tilskudd, integreringstilskudd, refusjoner, kommunale gebyrer (selvkost), husleie, salg av tjenester, vederlag, finansinntekter

- [Lenke til Levanger kommunes inntekter \(skatt og rammetilskudd\)](#)

Kr. 2 250 000 000,-

Kr. 6 150 000,-

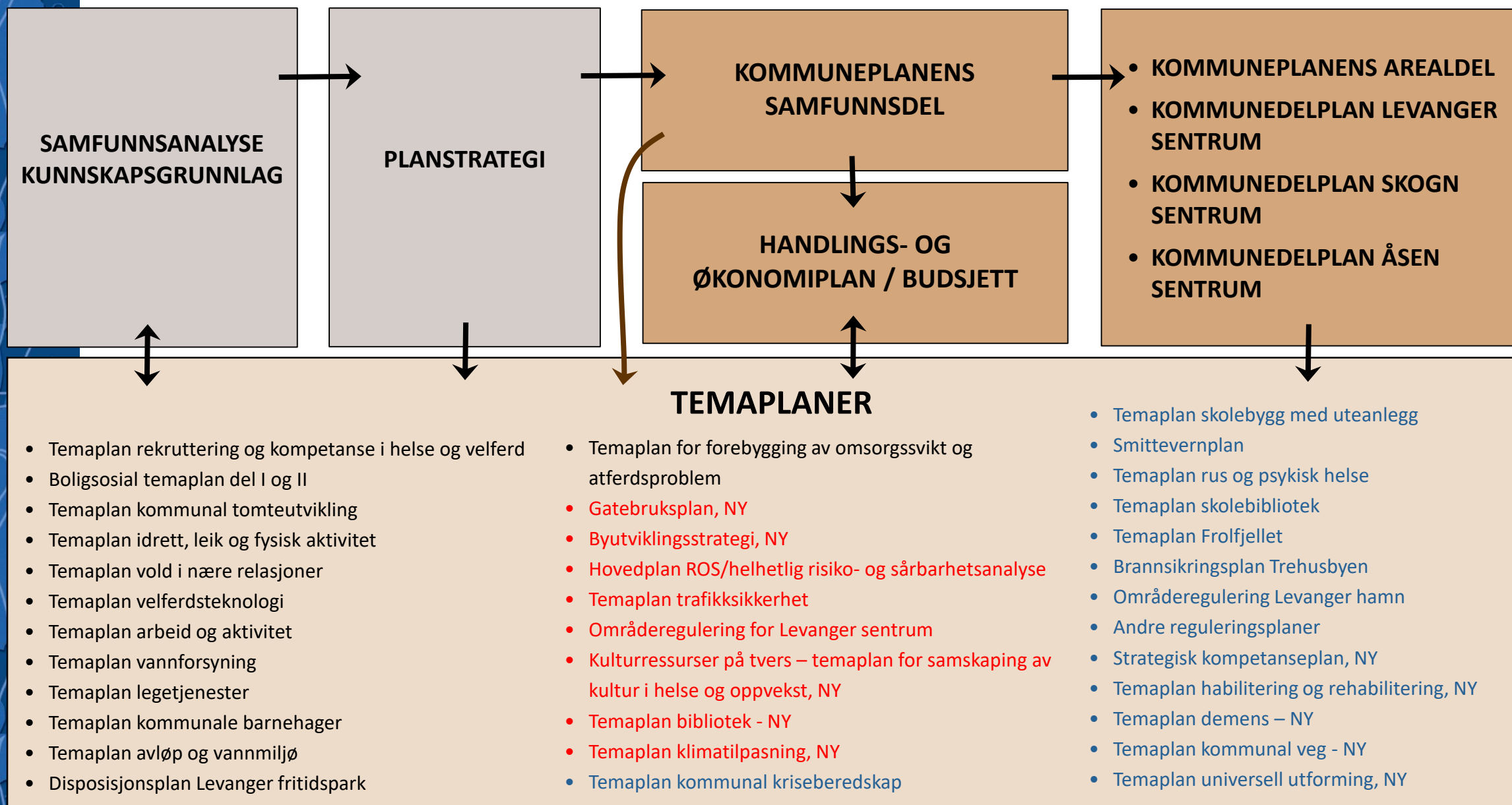
Føringer fra statsbudsjettet

- Barnehager - maksimal foreldrebetaling foreslås redusert til 2.000,- pr. mnd. fra 01.08.24 6,1 mill. kroner
- Helårseffekt økt basistilskudd fastleger 0,9 mill. kroner
- Helårseffekt av 12 timers gratis SFO på andre trinn 3,3 mill. kroner
- Helårseffekt økt veiledende sats sosialhjelp 0,8 mill. kroner
- Lønns- og prisveksten fra 2023 til 2024 (deflatoren) anslås til 4,5 prosent (herav lønnsvekst 4,9 % og prisvekst 3,4%).
- **Alt dette spiser opp økningen i frie inntekter på 4,9 %**

Lokale føringer

Levanger kommune

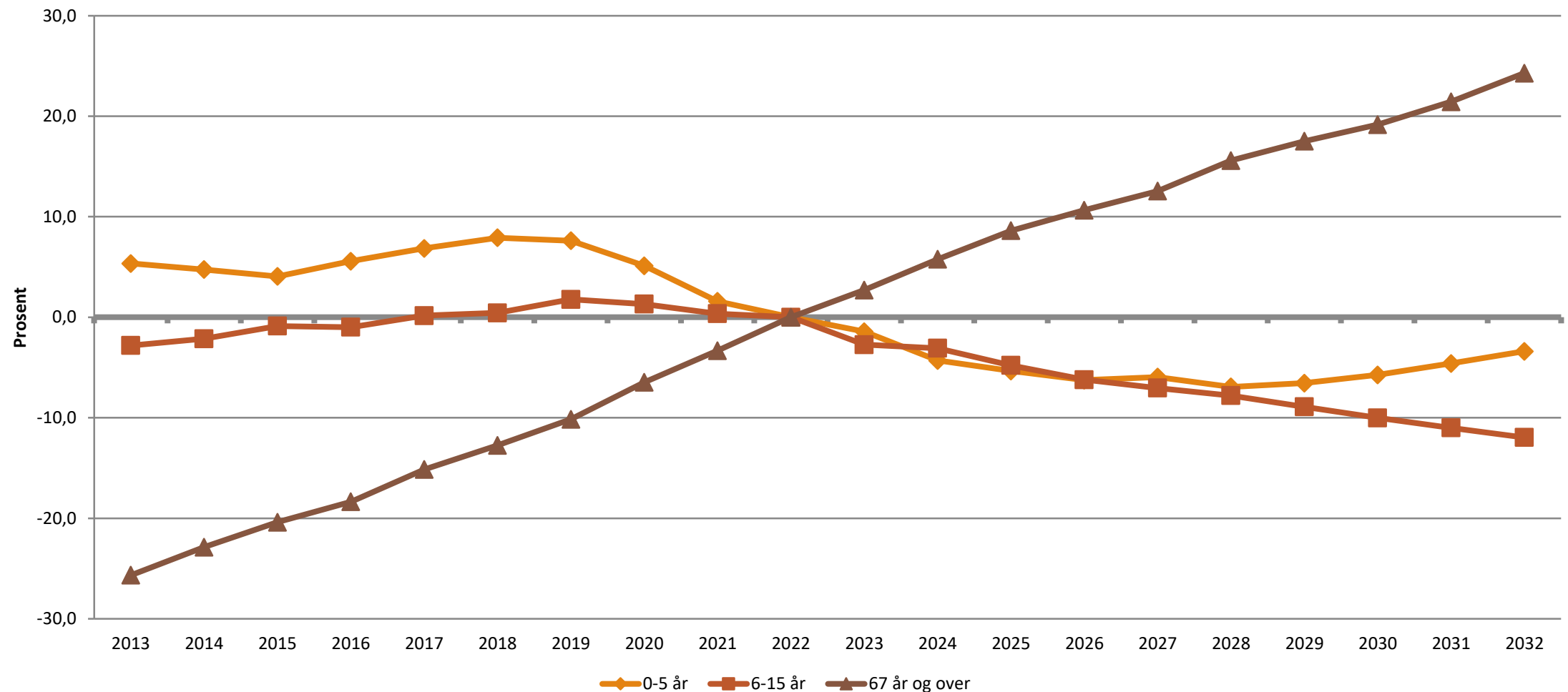
Utfordringer i budsjettarbeidet

Strateginotat

- Synliggjort at enhetenes driftsrammer er utfordret allerede i dag
- Krevende å finne alternativ inndekning for statlige pålegg og økt brukertilgang
- Kommuneproposisjon viser at vi ikke kan forvente en styrkning av kommunens frie inntekter
- Viktig at man har hovedfokus på de sentrale og langsiktige strategiene som skal bidra til en mer bærekraftig kommuneøkonomi.
 - Reduksjon av gjeldsgrad
 - Omstrukturering av kommunens tjenesteproduksjon for å kunne gi effektive tjenester, tilpasset demografiendringene i kommunen
 - Både investeringer og omstrukturering i kommunens tjenesteproduksjon skal skje med utgangspunkt i gjennomførte utredninger.

Utvikling folketall 0-5 år, 6-16 år og 67 år + i kommunen per 1.1

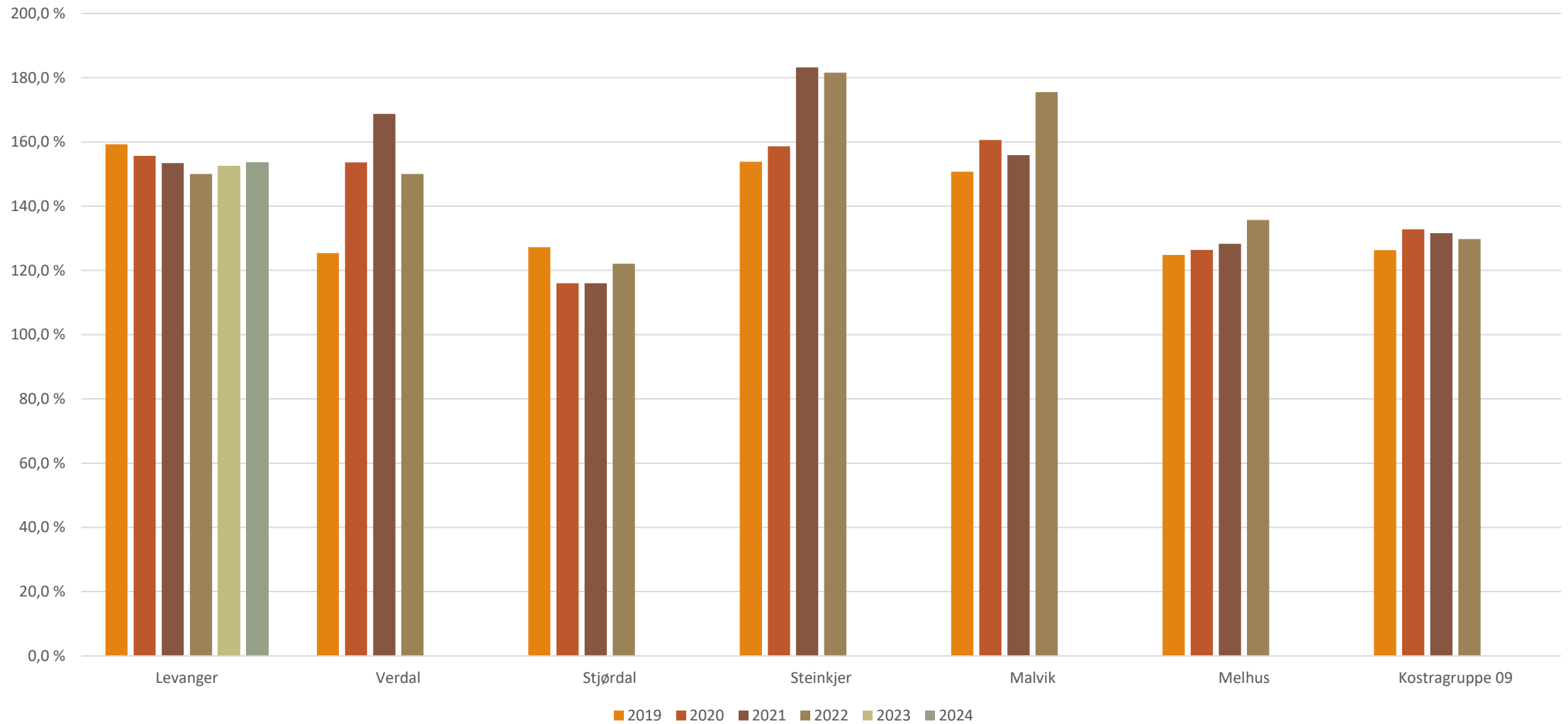
Dette er et normalbilde

Hva er de viktigste økonomiske måltall i et kommunalt budsjett?

- Gjeldsgrad – måltall maks. 150 %
(2022: 3,1 mrd. kroner – 150,0 %)
- Netto driftsresultat – måltall min. 1,5 % av brutto driftsinntekter
(2022: 49,6 mill. kroner – 2,5 %)
- Disposisjonsfond – måltall min. 7 % av brutto driftsinntekter
(2022: 103,5 mill. kroner – 5,2 %)

Gjeldsgrad

Gjeldsgrad

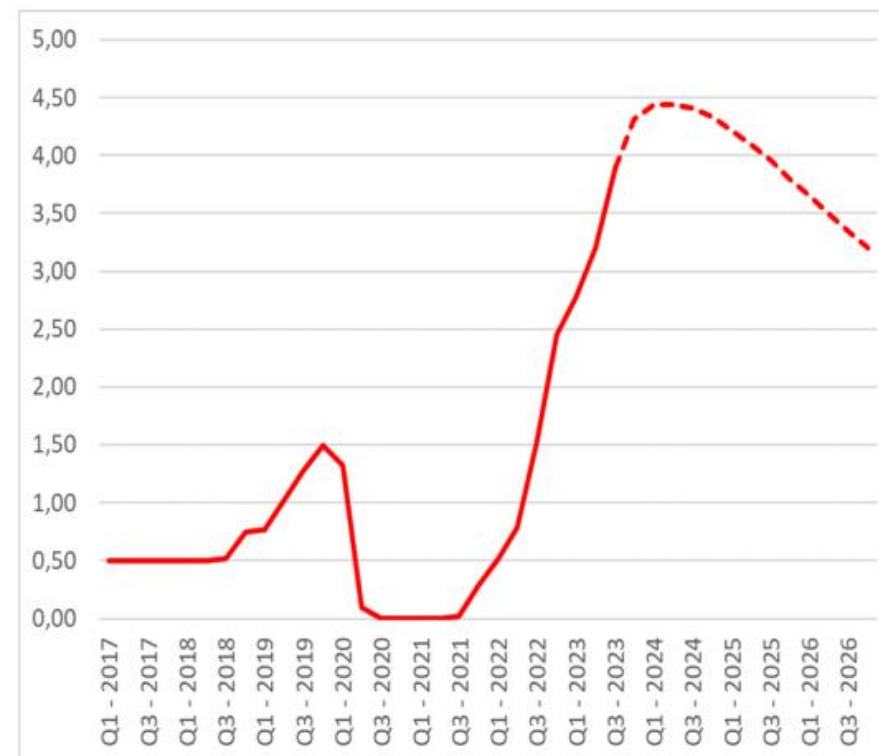

Hovedutfordringen er økte renteutgifter

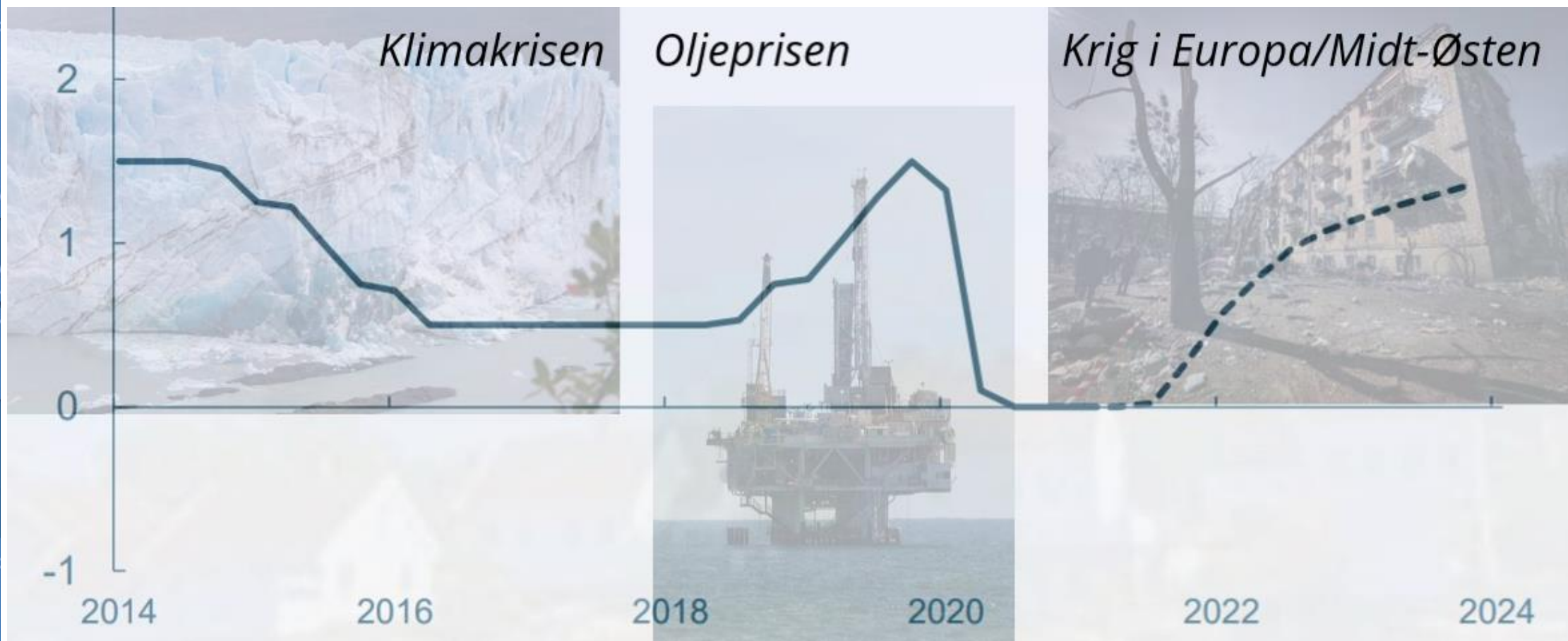

Ikke bare i Levanger...

- Ekstremt lave renter under pandemien
- Normalisering av realøkonomien -> normalisering av renta
- Høy inflasjon etter impulser fra utlandet og svak krone har økt renta ytterligere
- Økte rentekostnader fra 2021 til 2024:
 - 12 mrd. kroner per år

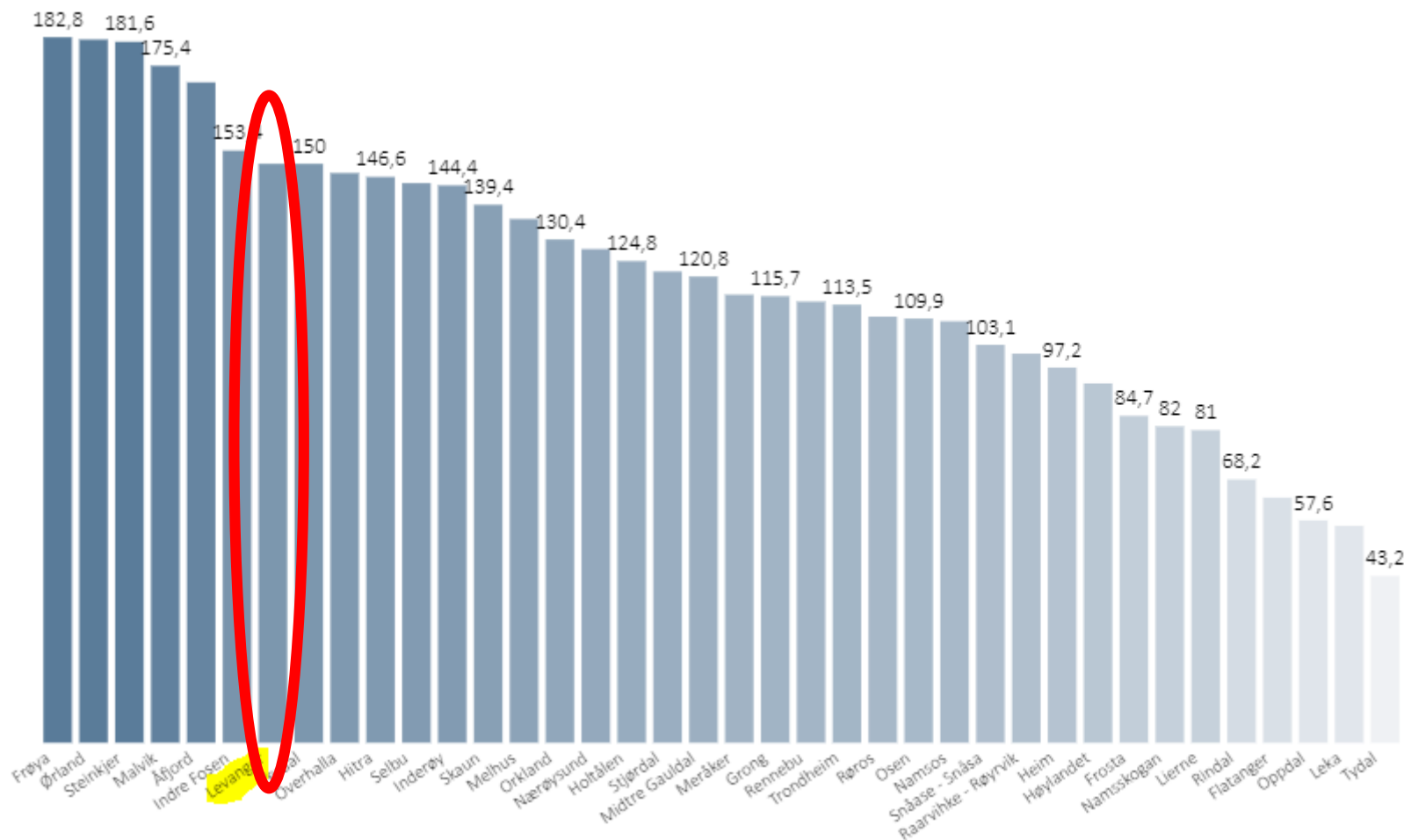

Globale faktorer som påvirker den nasjonale styringsrenta, (som videre preger den lokale kommuneøkonomien)

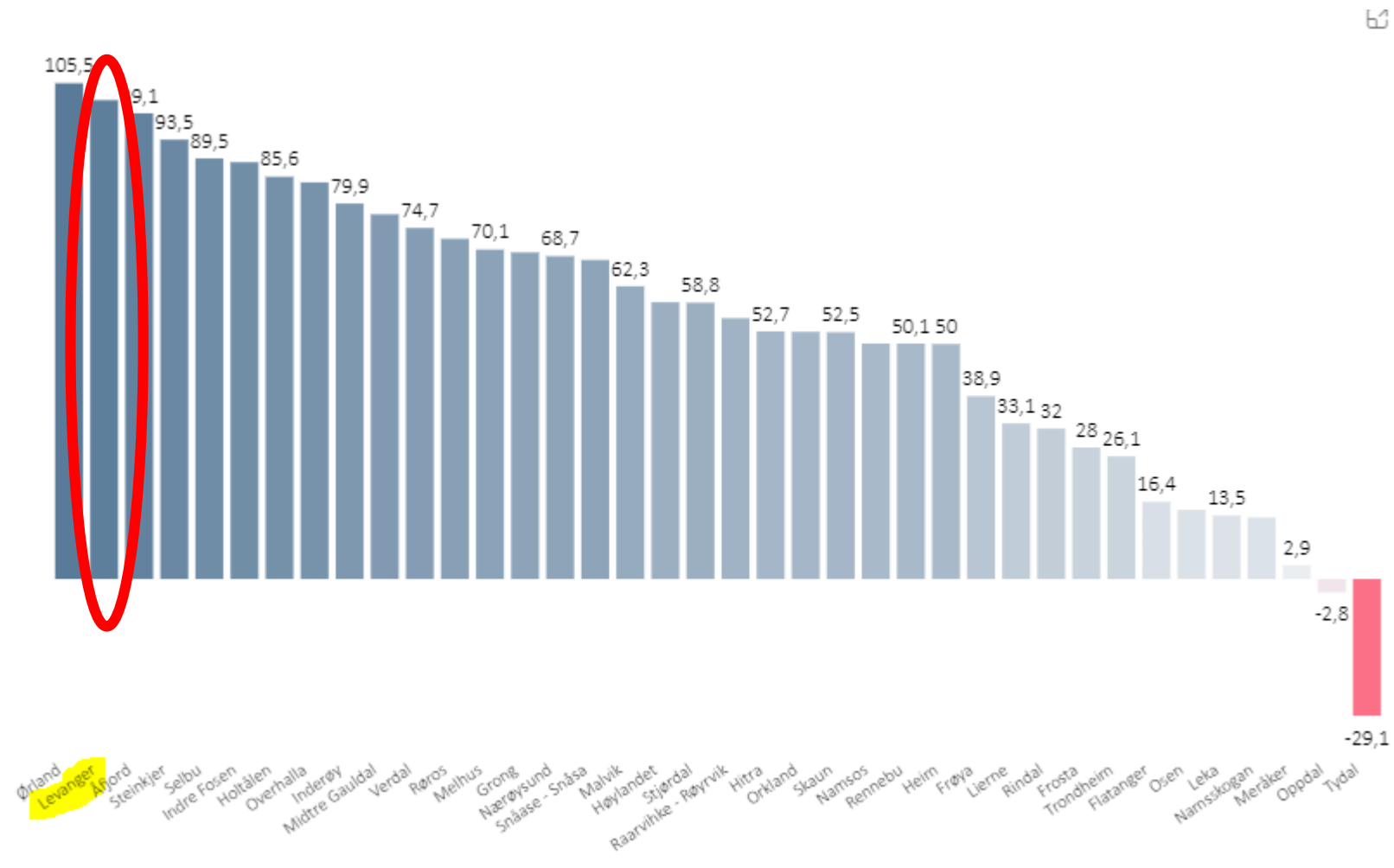

Langsiktig gjeld ex. pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsinntekter 2022

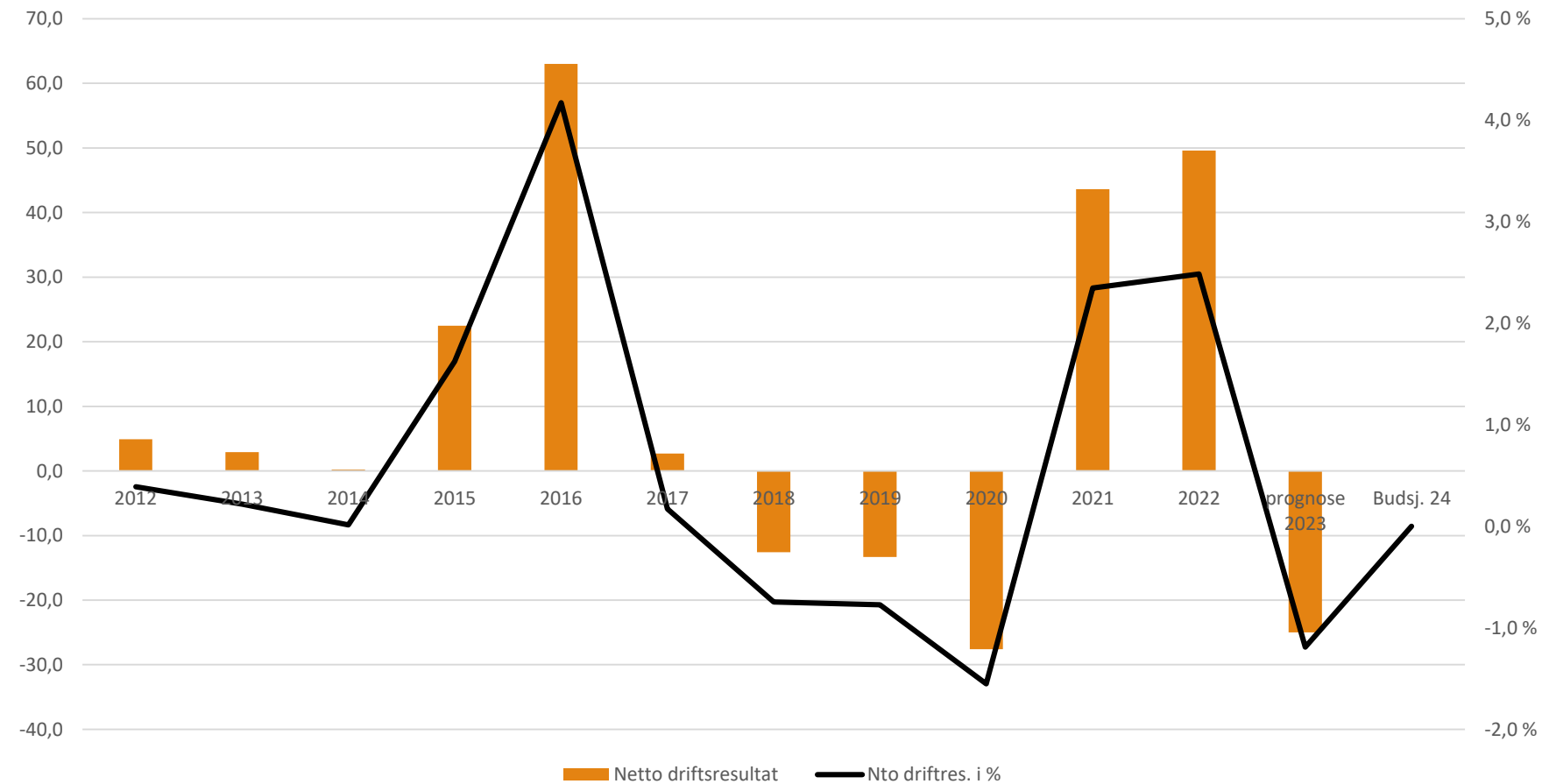

Netto renteeksponering i prosent av brutto driftsinntekter 2022

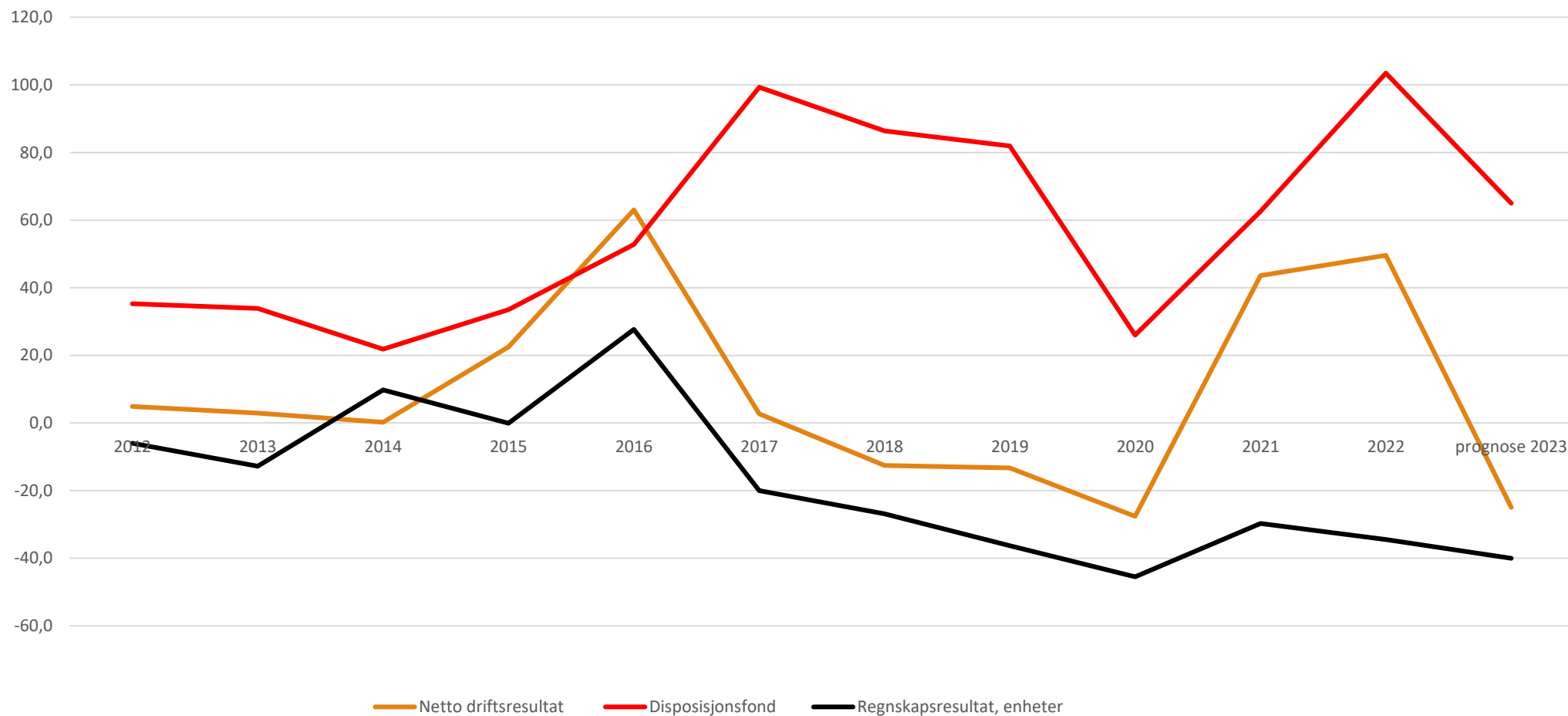

Netto driftsresultat

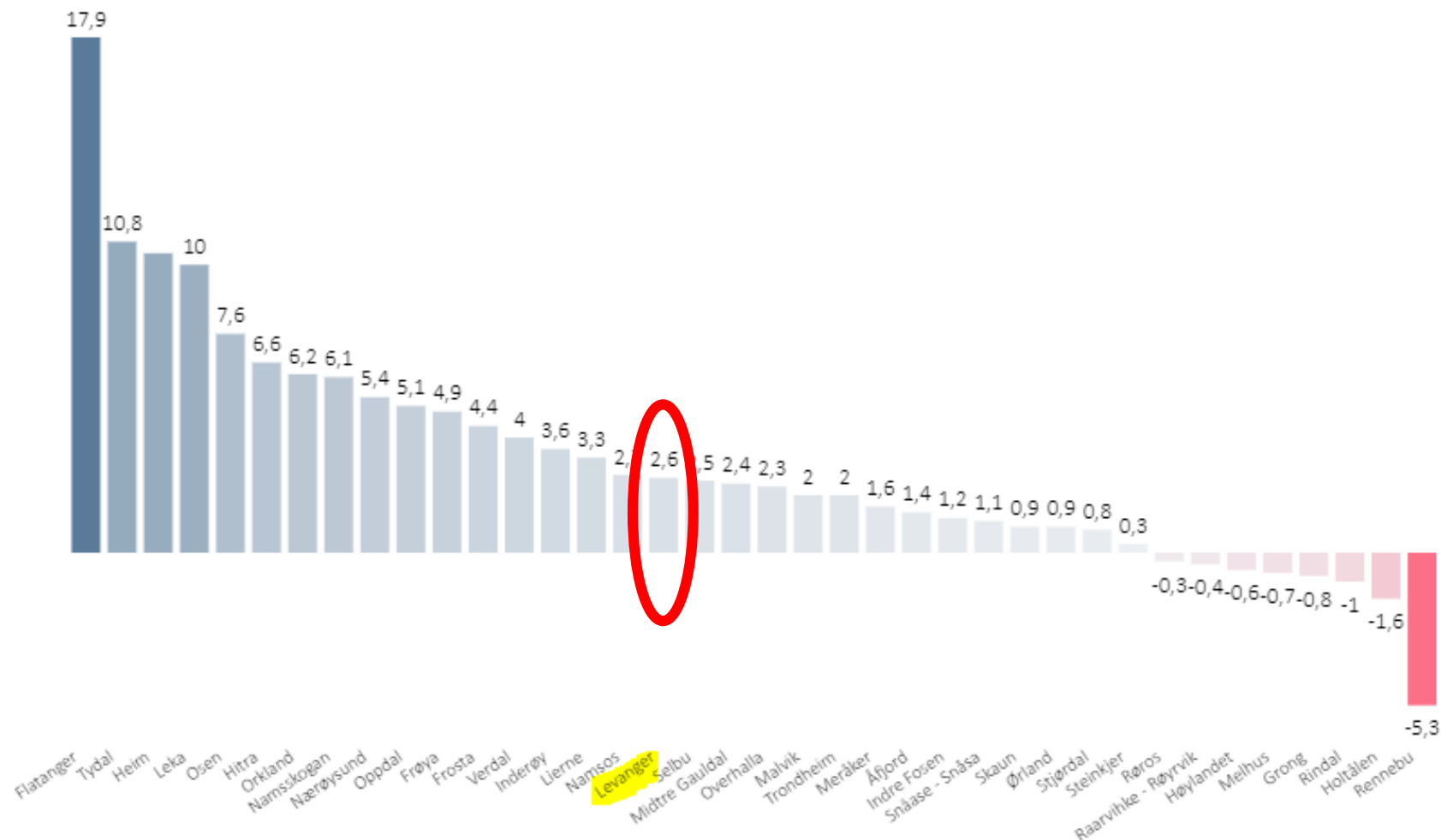
Netto driftsresultat

Kommunens driftsresultat har vært i ubalanse over tid

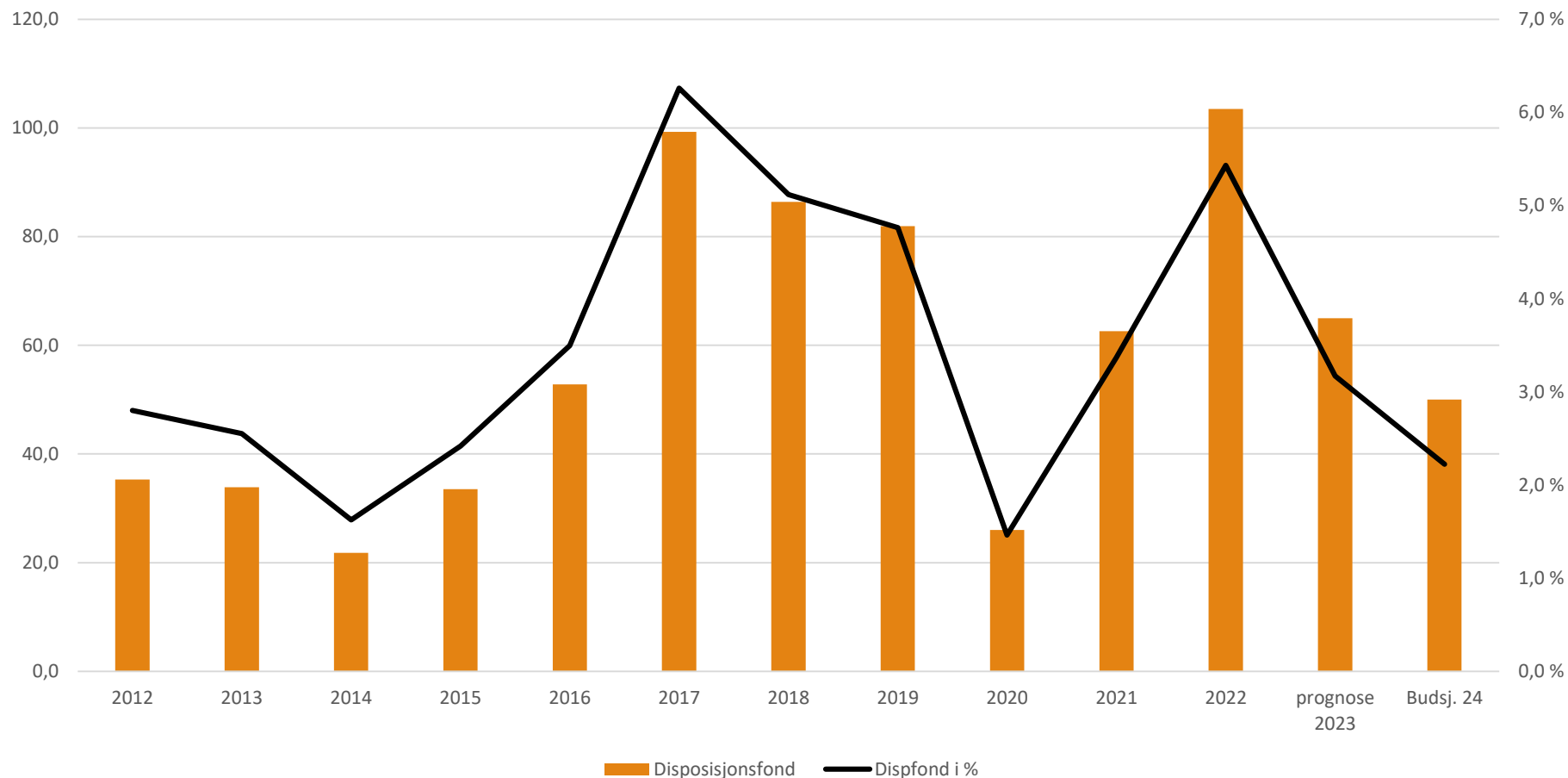

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter 2022

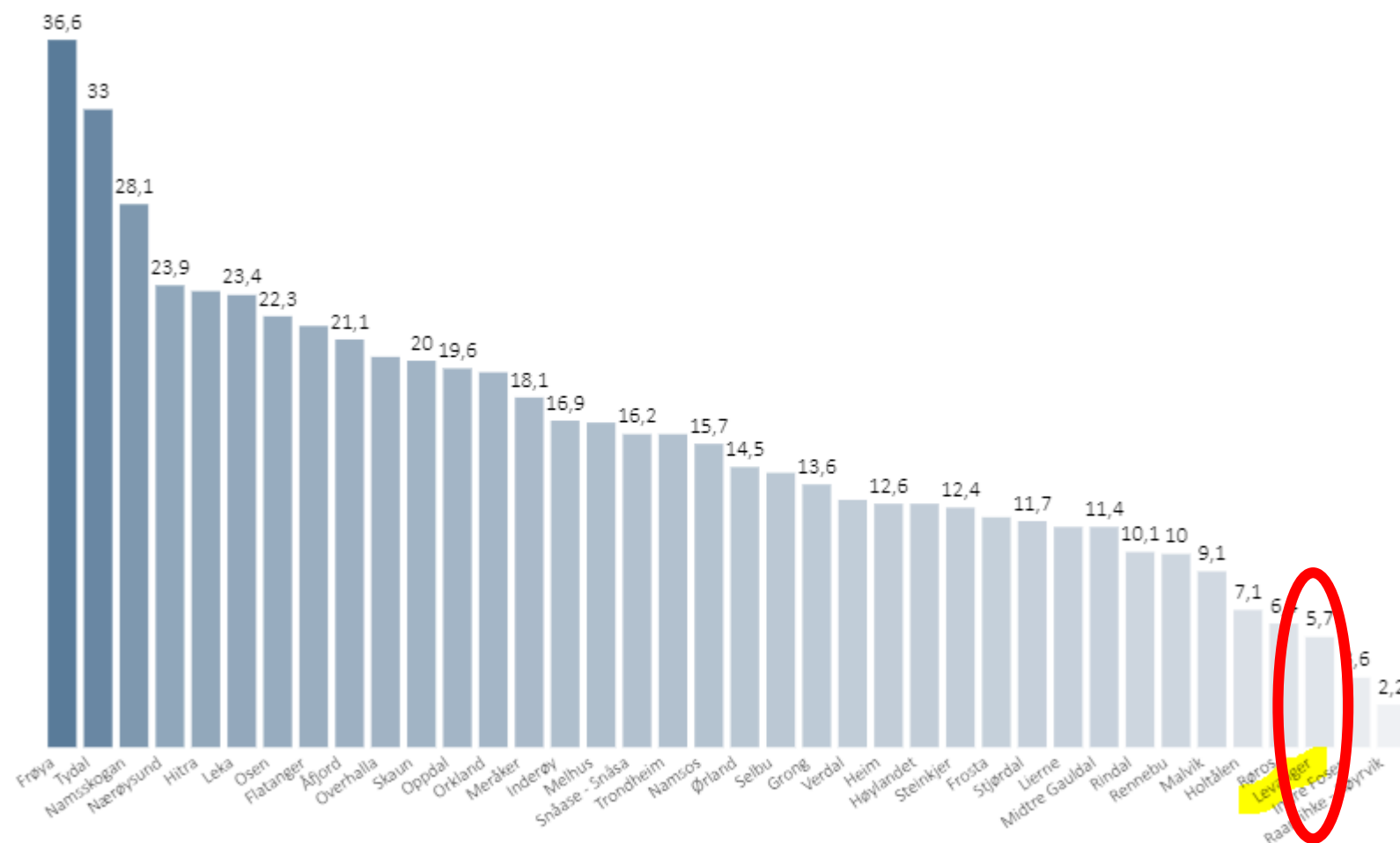
Disposisjonsfond

Disposisjonsfond

Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter (disposisjonsfond) 2022

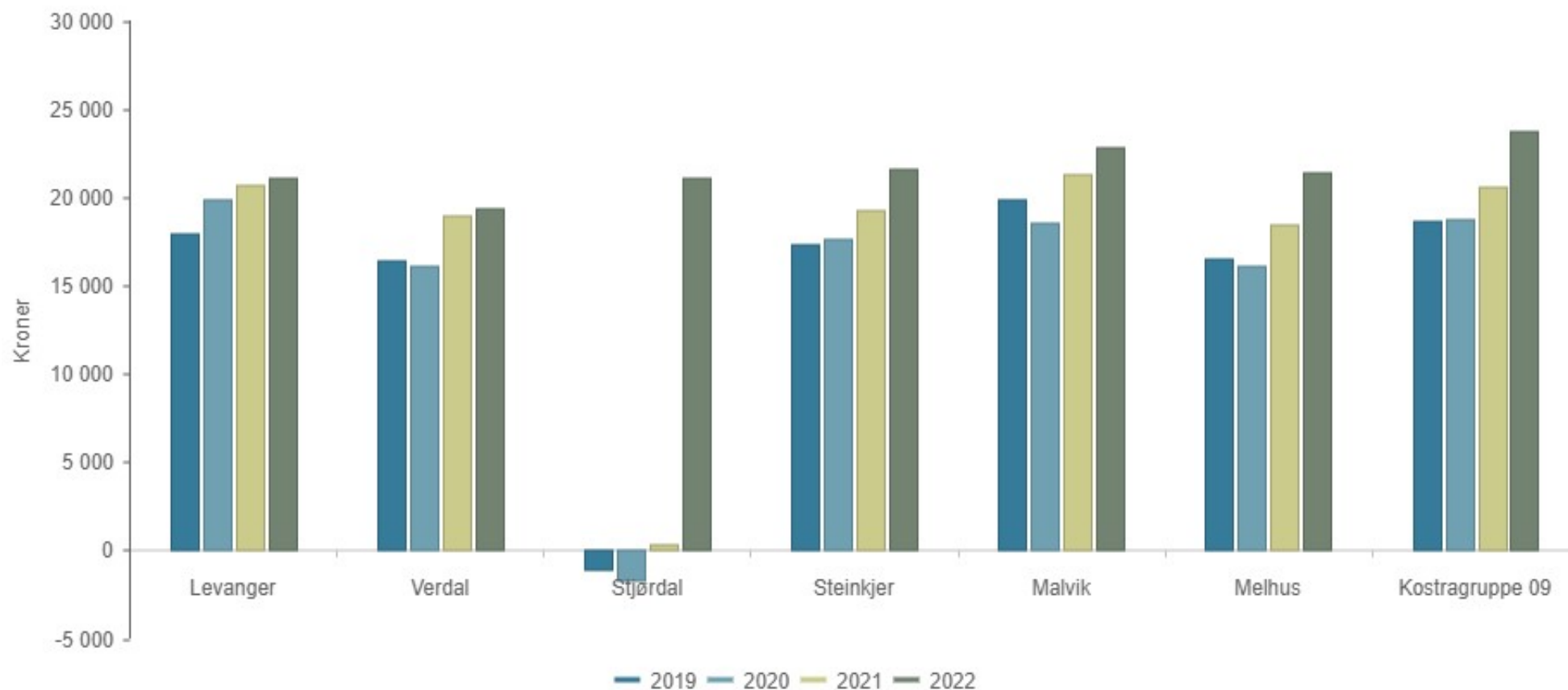
Er det så ille i Levanger
da?

KOSTRA – KOmmune-STat-RApportering

- KOSTRA er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal og fylkeskommunal virksomhet.
- KOSTRA er et omfattende rapporteringssystem der kommuner og fylkeskommuner rapporterer til staten ved Statistisk sentralbyrå
- Alle kommuner og fylkeskommuner rapporterer hvert år inn en mengde tjeneste- og regnskapsdata.
- Tallene omfatter også tjenester levert gjennom kommunale/fylkeskommunale foretak og interkommunalt samarbeide (IKS).
- Dette er det mest pålitelige sammenligningsverktøyet vi har

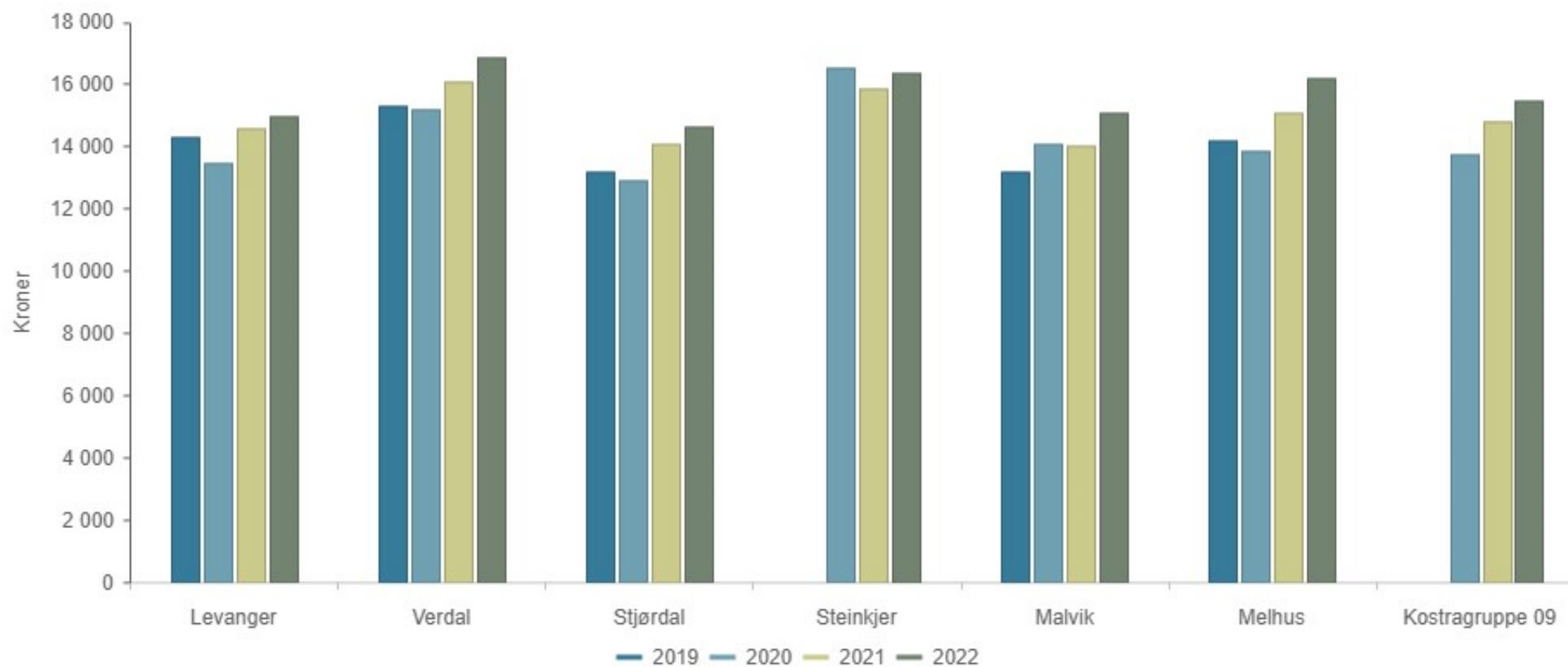
Netto driftsutgifter pr. innbygger i kroner, pleie- og omsorgstjenesten (B) (Kommunekasse)

**) Graf er justert med utgiftsbehov

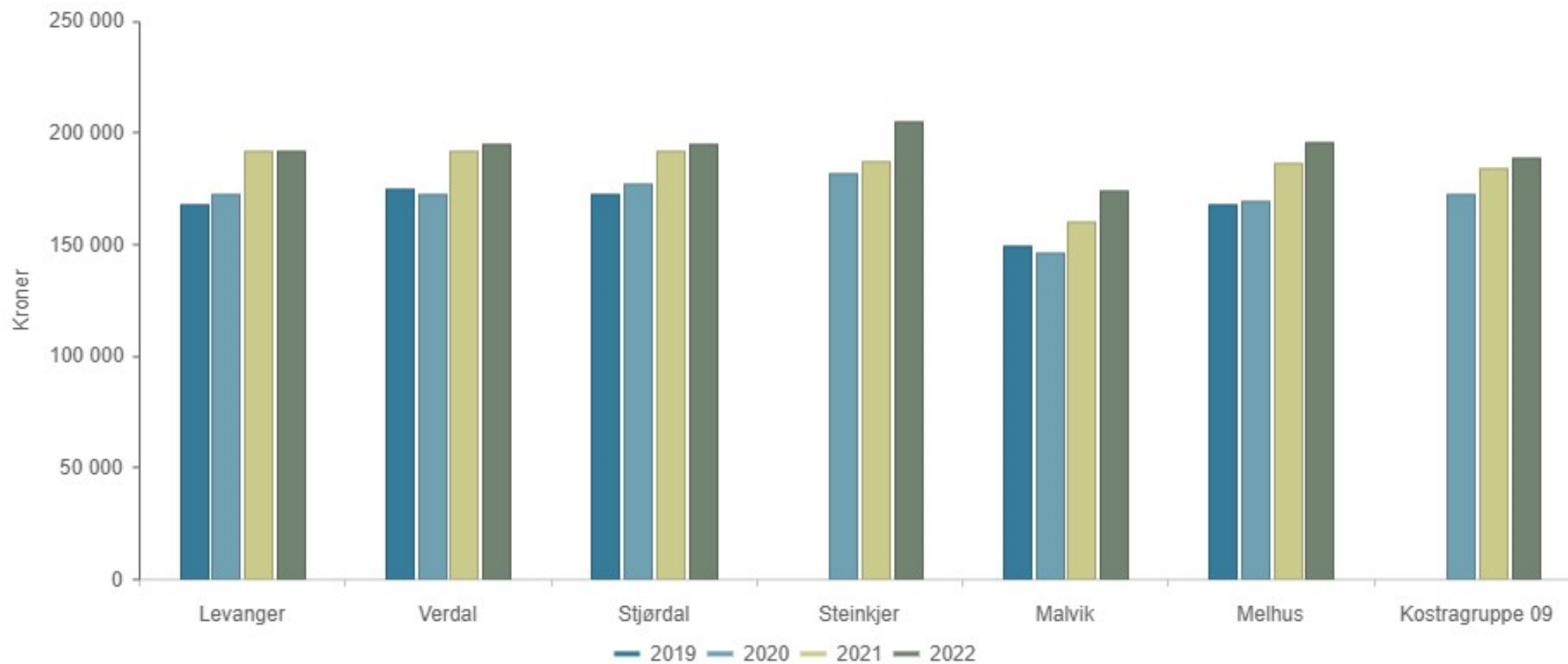
Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager

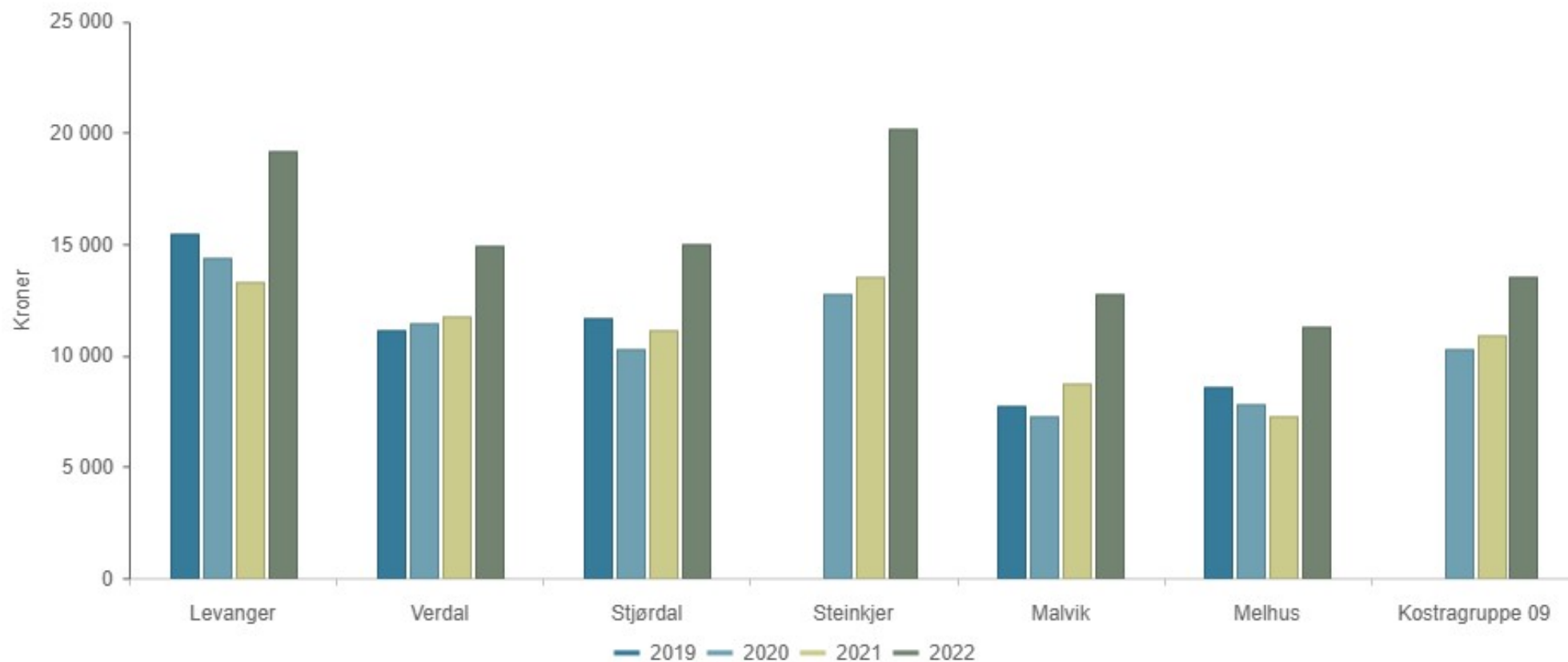
***) Graf er justert med utgiftsbehov

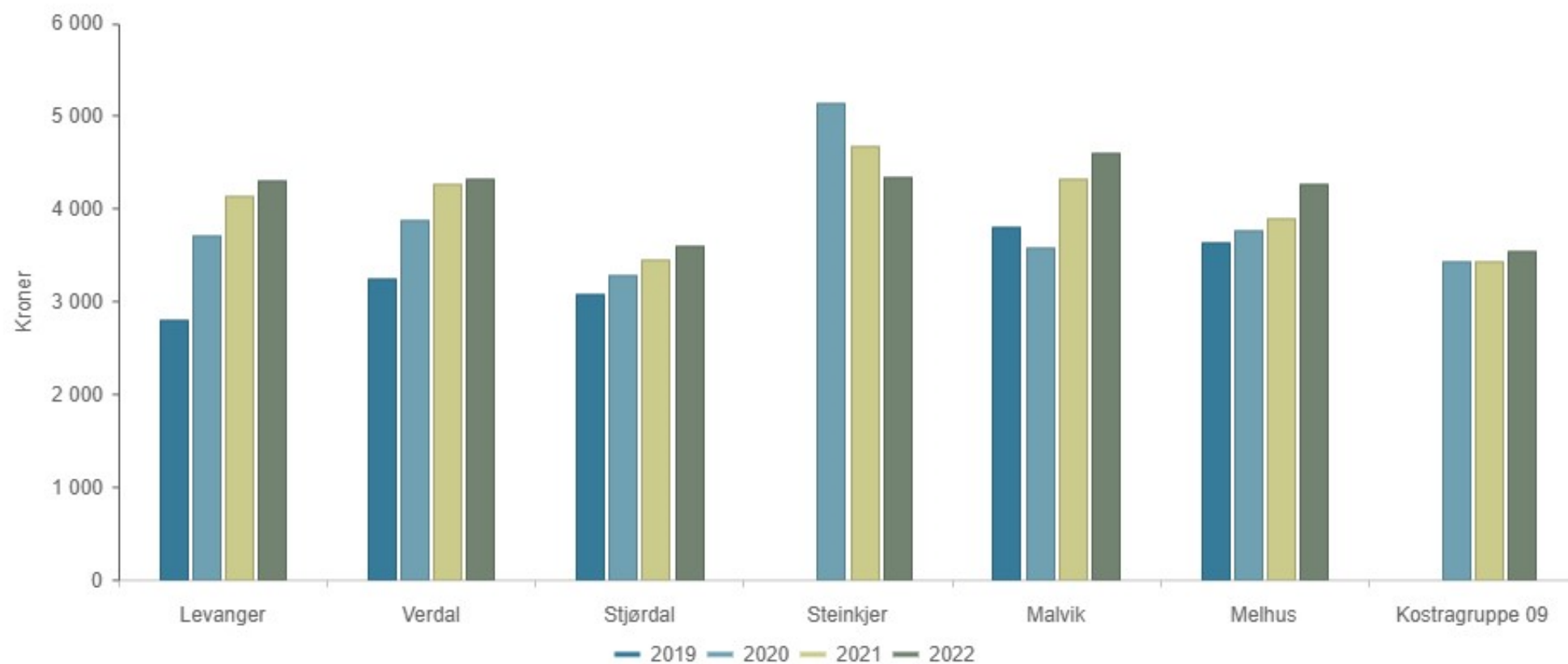
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Administrasjon nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)

***) Graf er justert med utgiftsbehov

Levanger

#8/37 I TRØNDELAG FYLKE

ORDFØRER
ANITA RAVLO SAND (SP)

BEFOLKNING
20 171

#42
60 ↗

SAMMENDRAG

Kommunen er blant de 50 beste på årets totaltabell. Levanger havner på en 42. plass i årets endelige utgave av Kommunebarometeret fra Kommunal Rapport. Da har vi justert plasseringen med hensyn til økonomiske rammebetingelser. Ser vi bare på nøkkeltallene og ignorerer økonomiske forutsetninger, er kommunen på en 71. plass.

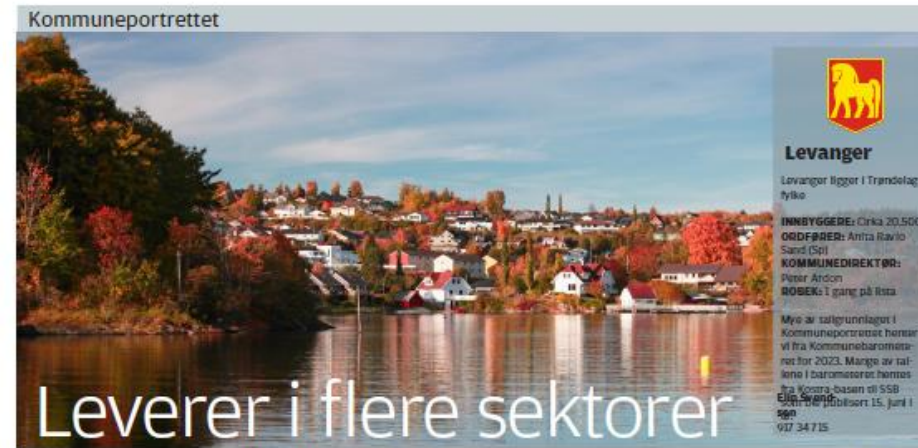

Grunnskole	12 ↗	# 112	>
Pleie og omsorg	5 ↘	# 165	>
Barnevern	11 ↘	# 228	>
Barnehage	15 ↗	# 21	>
Helse	10 ↗	# 29	>
Sosialtjenesten	46 ↗	# 223	>
Kultur	38 ↗	# 274	>
Klima og natur	17 ↗	# 111	>
Saksbehandling	34 ↘	# 59	>
Vann og avløp	3 ↗	# 90	>
Økonomi	77 ↗	# 256	>
Kostnadsnivå	53 ↗	# 47	>

Kommuneportrettet

Levanger kan på høsten i møte med en solid 42. plass på Kommunebarometeret.

FOTO: EUGENE SERGEVICH/LAMY STOCK PHOTO

Levanger tar et **SJUMILSSTEG** i riktig retning på Kommunebarometeret, og ender på en 42. plass.

TJENESTER

KOMMUNEBAROMETERET: Levanger kan vise til flere gode plasseringer i Kommunebarometeret, men årets plassering er den beste noensinne. Kommunen klarer hele 71 plasser.

BARNEHAGE: Dette har alltid vært Levangers beste sektor. I år harver kommunen på en 21. plass i denne sektoren. Samtlige kommunale og private barnehager opplytter pedagognormen. Kommunen har også en høyere andel ansatte med pedagogisk utdanning enn i landet ellers. I Levanger går 88 prosent av barna med minoritetsspråk i barnehage, noe som er høyere enn i de fleste andre kommuner. Det er også en høyere andel menn som

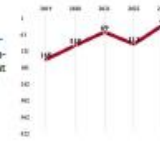
jobber i barnehagene i Levanger enn i landet ellers.

HELSE: Dette har vært en god sektor for Levanger de siste årene. På årets barometer sikrer kommunen seg en 29. plass i sektoren. Levanger har en høyere andel helsevesenstjenestepersonell per 10.000 innbyggere under fem år enn de fleste andre kommuner i landet. Antallet jordmødre har også økt det siste året. Samtlige elever får helseundersøkelse innen 1. skoleår og alle nyfødte får hjemmebesøk innen 14 dager.

SKOLE: Historisk sett har Levanger tross å skamme seg over i denne sektoren. Rikspolisfallet kommunen noen plasser på årets kom-

munebarometer, til en 112. plass. Samtlige lærere i grunnskolen opplytter kravene til undervisning og andelen lærere med kompetanse til å undervise i norsk, engelsk og matematikk i barneskolen, øker. I alt 83,65 prosent av elevene fullfører og består videregående skole. Innen fem år, noe som er høyere enn landsgjennomsnittet på 80 prosent.

ÅPENHET: Kommunal Rapport lager Åpenhetsbarometeret sammen med Pressens offentlighetsutvalg for å teste åpenheten i norske kommuner. I år rangeres Levanger på en 347. plass av totalt 356 kommuner i undersøkelsen. Dette er dårligere enn i 2022, da endte kommunen på en 325. plass.

ØKONOMI

Dette har aldri vært en god sektor for Levanger. Kommunen har alltid ligget i full ende av Kommunebarometeret i denne sektoren. I år forbedrer imidlertid kommunen seg i flere av nøkkeltallene, og klarer fra en 324. plass til en 256. plass.

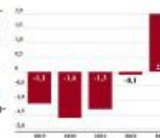
DRIFTSRESULTAT: Det siste året har kommunens korrigerte driftsresultat blitt noe svakere. I gjennomsnitt leverer kommunene et

korrigert netto driftsresultat på 1,1 prosent i 2022. Da har Kommunal Rapport korrigert for premieavvik, avsetninger til bundne fond og utbetaling fra NAV brukstondet. Levanger leverer et korrigert driftsresultat på 1,96 prosent i fjor.

DISPOSISJONSFOND: I 2022 var disposisjonsfondet til Trøndelag-kommunen på 5,7 prosent av brutto inntekter. Kommunens frie

kapital er dermed lavere enn Kommune-Norge gjennomsnittlige verdi på 15,46 prosent. Det betyr at Levanger har mindre handlingsrom enn de fleste andre kommuner.

FINANS: Kommunene brukte i gjennomsnitt 0,37 prosent av brutto inntekter på å dekke netto finansgjørlighet i fjor, før vi tar hensyn til avdrag. For Levanger var dette tallet 1,65 prosent i 2022.

NÆRINGSLEV

KOMMUNE-NM: I NHOs kommune-NM for 2023 blir Levanger rangert på 111. plass. Kåringen har indikatorer fra næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommuneøkonomi. Kommunen gjør det best i sektoren for arbeidsmarked med 97. plass. Svakest gjør kommunen det i sektoren for næringsliv med 171. plass.

ARBEIDSLØSHET: Ifølge tall fra NAV var arbeidsløsheten i Levanger 1,4 prosent ved utgangen av august, noe som er lavere enn landsgjennomsnittet på 1,9 prosent.

FRAMTIDA

FOLKETALL: I Levanger bor det cirka 20.500 innbyggere. SSB forventer at befolkningen vil øke fram mot 2043.

KLIMA OG NATUR: De siste fire årene har Levangers klimagassutslipp økt med 2,24 prosent. Dette er mer enn i de fleste andre kommuner. Kommunen ligger på en 111. plass i denne sektoren.

FORVENTET FOLKETALLSUTVIKLING

KONKLUSJON

Levanger holder stand i flere av sektorene på årets kommunebarometer. Kommunen gjør det særlig bra innen barnehage, men leverer også i sektorene for skole, helse, sakshandling og vann, avløp og renovasjon. Også kostnadsnivå framover er seg positivt. Trøndelag-kommunen skulle nok gjerne ha sett at økonomien var bedre, men også her er det tegn til forbedringer. Det vil bli spennende å se hvor høyt Levanger til slutt kan ende på Kommunebarometeret.

ELIN SVENDSEN
elin@kommunal-rapport.no

Med andre ord:

- Kommunen driftes bra, til tross for meget anstrengt økonomi
- Over det hele ligger kommunens netto utgiftsnivå på høyde med de kommunene vi kan sammenligne oss med
- Årsaken til den anstrengte økonomien ligger primært i økte renteutgifter

En forståelse for status på kommunens økonomi gir forutsetning for å fatte gode beslutninger

Finansielle og økonomiske indikatorer gir grunnlag for å sjekke status på kommunens økonomiske og finansielle situasjon.

Fem indikatorer kan sammen indikere din kommunes økonomiske tilstand (se figur til venstre).

En solid økonomisk tilstand kan fort endres ved at det fattes beslutninger uten å ha innsikt i beslutningenes virkninger.

Som folkevalgt må du forstå hvilke konsekvenser en beslutning har for kommunenes økonomi i dag og i fremtiden under endrede rammevilkår.

Å legge fram et budsjett i balanse er som å løse opp i en gordisk knute

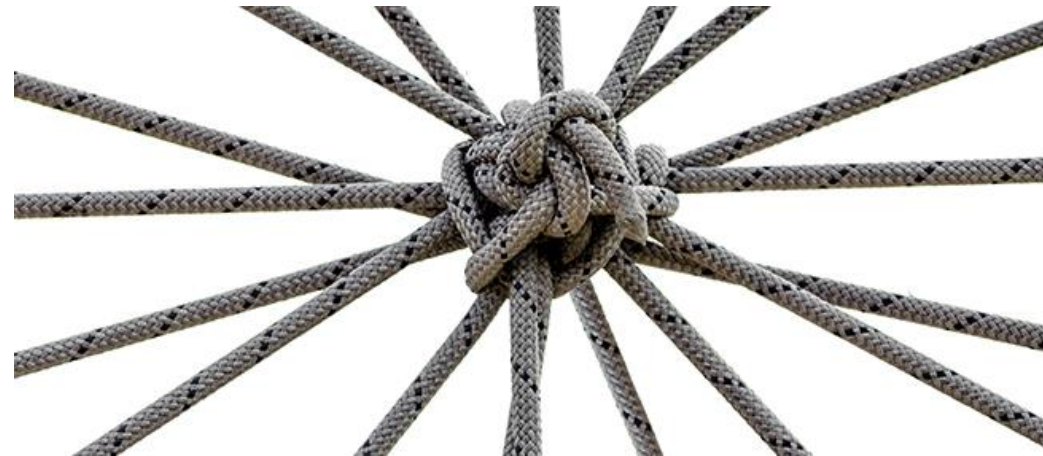
**Regnskapsmessig
merforbruk over tid**

Høy rente

Færre yrkesaktive

Høy gjeld

Lite disposisjonsfond

Institutt for offentlig rett (uio.no)

Dårlig netto driftsresultat

Investeringsbehov

Økt antall eldre

**Ingen økte statlige bevilninger av
betydning**

Effektiv drift

Er det da mulig å legge fram et realistisk budsjett?

Budsjettpremisser 2024

Lønns- og prisveksten
fra 2023 til 2024
(deflatoren) anslås til
4,5 prosent

Lønnsvekst i samsvar
med forutsetninger i
statsbudsjettet, 4,9
prosent

Inntektsvekst i samsvar
med forslag til
statsbudsjett 4,9
prosent

Enheter i liten grad
kompensert for
prisvekst (kun kjøp av
tjenester)

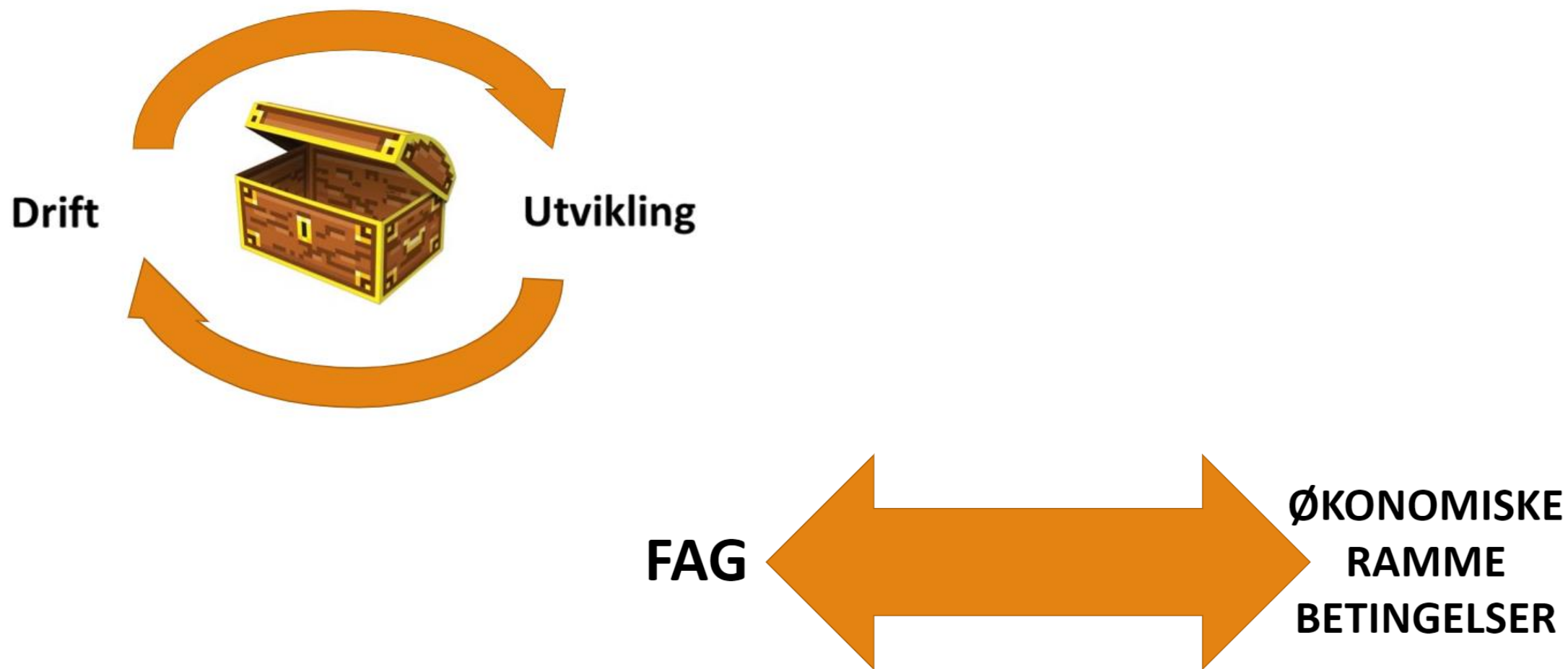
Rentenivå i samsvar
med prognose i
oktober -23,
porteføljerente på 4,65
prosent

Bosetting av 220
flyktninger i 2023 og
100 i 2024

Omstillingskrav til
tjenestene på samlet
25 mill. kroner (2 %)

Streng innkjøps- og
ansettelseskontroll
videreføres

Den vanskelige balansegangen

Helhetlig ressursforvaltning

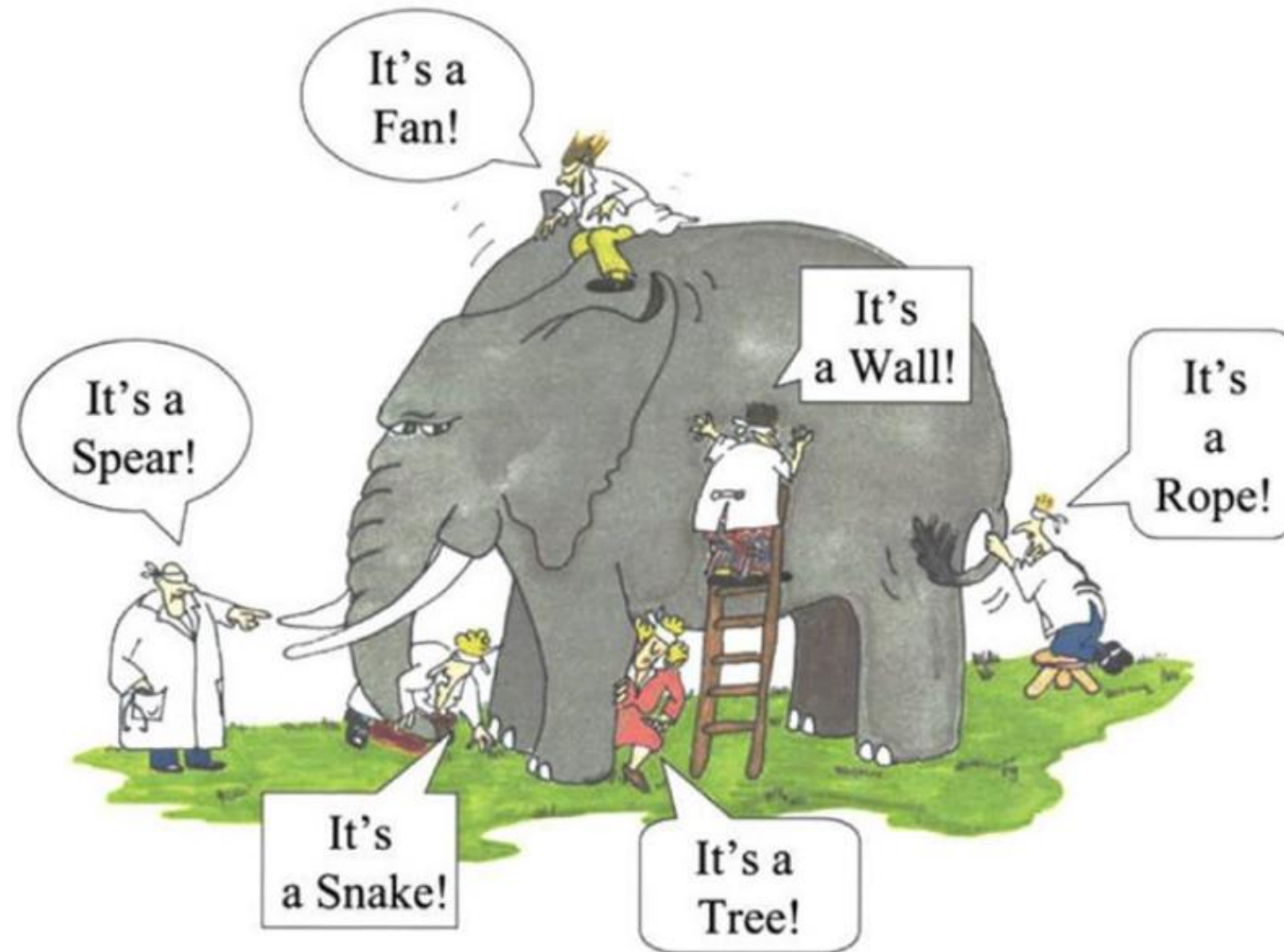
Helhetlig ressursforvaltning skal bidra til utvikling av en endringsdyktig organisasjon med helhetlig og bærekraftig ressursforvaltning og samordnede tjenester, til beste for innbyggerne på både kort og lang sikt.

GJENNOM PROSJEKTET SKAL DET UTVIKLES:

- Metoder og verktøy for grensekryssende og brobyggende ledelse
- Økt relasjonell kapasitet i organisasjonen, der fagområdene har god kjennskap til hverandre og samarbeider godt
- Økonomistyring som ivaretar kommunens samfunns mål og langsiktige handleevne

Ha helhetlig organisasjonsforståelse	Skape helsefremmende organisasjon	Gå fra silo til «vi i lag»
Ha blikket på heldøgns-innbyggeren	Omforene oss om lagbyggende verdier	Skape grensekryssende og brobyggende ledelse
Ha endringsvillig kultur	Ha dialogbaserte prosesser	Skape verktøykasse for helhetlig og bærekraftig ressursforvaltning

Det handler om å se helheten

Ledelse og organisasjonskultur

Til slutt

- Det vil oppstå uforutsette situasjoner/hendelser som vil utfordre premissene for budsjettrammene
- Vi vil møte motstand, motgang og kritikk underveis i omstillingsarbeidet
- Det er viktig å beholde det langsiktige fokuset – selv om at dette kan utfordre tålmodigheten
- Her må vi dra lasset i lag
- Det er av avgjørende betydning at alle interessenter er sitt ansvar bevisst
- det er krevende for enhetene i stramme tider, vær tilbakeholden med å pålegge nye oppgaver/ekstra arbeid
- Omprioritering forutsetter inndekning
- Alternative budsjettforslag MÅ utredes(!)

Som folkevalgt må du forstå hvilke konsekvenser en beslutning har for kommunenes økonomi i dag og i fremtiden under endrede rammevilkår.

Veien videre...

Fremdriftsplan politisk behandling

Budsjett 2024 - Handlings- og økonomiplan 2024-2027

25.10.23	Formannskap/Administrasjonsutvalg	Kommunedirektørens presentasjon
1.11.23	Formannskap	Spørretime
6.11.23	Råd for personer med funksjonsnedsettelse	Presentasjon og ev. innspill fra rådet
7.11.23	Eldrerådet	Presentasjon og ev. innspill fra rådet
8.11.23	Driftsutvalg	Presentasjon og ev. innspill fra utvalget
8.11.23	Plan- og utviklingsutvalg	Presentasjon og ev. innspill fra utvalget
15.11.23	Ungdomsråd	Presentasjon og ev. innspill fra rådet
15.11.23	Formannskap	Innstillingsmøte
29.11.23	Kommunestyremøte	Vedtaksmøte

Budsjett og handlings-/økonomiplan på nett

- [Budsjett og handlings-/økonomiplan på Levanger kommunes hjemmeside](#)
- [Framsikt – vårt budsjett- og planverktøy](#)